

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра педагогіки та психології, факультет № 3

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

з навчальної дисципліни ***Вступ до спеціальності*** обов'язкова компонента
освітньої програми *першого* (бакалаврського) рівня вищої освіти
053 Психологія (психолог підрозділів поліції)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 29.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології
(Протокол від 29.08.2023 № 13)

Розробник:

*Старший викладач кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС,
кандидат психологічних наук, доцент – Олена МАКАРОВА*

Рецензенти:

*Доцент кафедри психології та педагогіки Харківської державної академії
культури, кандидат психологічних наук, доцент - Ігор ВІДЕНЄСВ
Доцент кафедри педагогіки та психології факультету №3, кандидат
психологічних наук, доцент – Вікторія ДОЦЕНКО*

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 5							
Тема № 1: Практична психологія як галузь психологічної науки та спеціальність.	14	2	4			8	залік
Тема № 2: Основні форми та методи роботи практичного психолога.	18	4	4			10	
Тема № 3: Система психологічної служби в різних сферах діяльності практичного психолога.	22	4	4	4		10	
Тема № 4: Професіограма практичного психолога.	18	4	4			10	
Тема № 5: Робоче місце психолога-практика.	18	4	4			10	
Разом за два семестри:	90	18	20	4	-	48	

2. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1: Практична психологія як галузь психологічної науки та спеціальність

Семінарське заняття 1: Практична психологія як галузь психологічної науки та спеціальність

Навчальна мета заняття: визначити основні поняття, зміст та систему практичної психології аби сприяти формуванню належної професійної самосвідомості.

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

1. Визначення практичної психології.
2. Історичний аспект розвитку практичної психології.
3. Основні завдання та функції практичної психології.

Методичні вказівки

У відповіді на перше питання слід відзначити, Практична психологія як окремий напрямок в межах психологічної науки орієнтована на аплікаційне використання наукових знань для вирішення реальних життєвих завдань та

проблем особистості. Вона є мостом між теоретичною психологією та практикою, втілюючи дослідницькі відкриття в конкретні методики інтервенції. Важливо відзначити, що практична психологія не є просто застосуванням теоретичних знань на практиці. Це динамічна дисципліна, що постійно розвивається на основі зворотного зв'язку з реальним світом, адаптуючи свої методики і підходи до складності та мінливості людського досвіду.

Підготовка відповіді на друге питання потребує акцентування на тому, практична психологія, як окрема галузь психології, формувалася протягом тривалого часу, відображаючи динаміку соціальних, культурних та наукових потреб. Перші корені практичної психології можна виявити ще в античних цивілізаціях, де філософи та лікарі намагалися розуміти та коригувати людське поведінка та емоційний стан.

Відповідь на третє питання потребує акцентування В узагальненому вигляді, історичний розвиток практичної психології відображає еволюцію нашого розуміння людини та її потреб, а також зміни соціокультурного та наукового контексту. Кожний історичний період давав свій унікальний внесок у формування сучасної практичної психології, роблячи її більш ефективною, гуманістичною та науково обґрунтованою.

Семінарське заняття 2: Практична психологія як галузь психологічної науки та спеціальність

Навчальна мета заняття: визначити основні поняття, зміст та систему практичної психології аби сприяти формуванню належної професійної самосвідомості.

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

- 1.Різниця між практичною, академічною та іншими галузями психології.
- 2.Сфери застосування практичної психології.
- 3.Освіта та професійна підготовка практичних психологів.

Методичні вказівки

У відповіді на перше питання слід відзначити що Практична психологія визначається своїм безпосереднім застосуванням психологічних наукових принципів для розв'язання конкретних проблем особистості та групи. Ця галузь

психології має кілька ключових завдань і функцій, які відображають її місію та специфіку.

Діагностика. Одним з основних завдань практичної психології є виявлення психологічних особливостей, потреб, розладів або проблем особистості. Це може включати в себе психодіагностичні методи, такі як тестування, спостереження та інтерв'ю.

Інтервенція. Після діагностики практичний психолог розробляє і реалізує план втручання, який може включати психотерапію, консультування, тренінги або інші методики.

Профілактика. Ця функція спрямована на запобігання психологічним проблемам та розладам, а також на підвищення психологічної стійкості особистості.

Освіта та консультування. Практична психологія включає в себе роботу з людьми, спрямовану на підвищення їхньої освіченості з питань психічного здоров'я, розвитку, а також надання конкретних порад та рекомендацій.

Наукове дослідження. Незважаючи на свою практичну спрямованість, ця галузь психології також здійснює наукові дослідження, спрямовані на вивчення та вдосконалення психологічних втручань та методик.

Підготовка відповіді на друге питання потребує акцентування на тому, практична психологія, як окрема галузь психології, формувалася протягом тривалого часу, відображаючи динаміку соціальних, культурних та наукових потреб. Перші корені практичної психології можна виявити ще в античних цивілізаціях, де філософи та лікарі намагалися розуміти та коригувати людське поведінка та емоційний стан.

Теми рефератів:

1. Місце психології в класифікації професій.
2. Розвиток практичної психології в Україні.

Література:

Основна: 1; 2; 5; 9.

Додаткова: 3, 6, 10.

Тема № 2: Основні форми та методи роботи практичного психолога.

Семінарське заняття 1: Основні форми та методи роботи практичного психолога.

Навчальна мета заняття: визначити основні форми та методи практичної психології аби сприяти формуванню належної професійної самосвідомості.

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

1. Роль та значення практичної психології.
2. Основні форми роботи психолога.
3. Методи психодіагностики та їх застосування.

Методичні вказівки

Відповідаючи на перше питання, необхідно наголосити що практична психологія займає особливе місце в системі наукових дисциплін, адже її основна мета – вивчення психологічних закономірностей та механізмів людської поведінки з метою застосування отриманих знань у практичній діяльності.

При відповіді на перше питання варто урахувати, що практична психологія дозволяє особистості адаптуватися до змін, вирішувати конфліктні ситуації, розуміти власні потреби та мотиви

Інтеграція психологічних методів з новітніми технологіями, такими як віртуальна реальність, нейрофідбек та онлайн-консультування, відкриває нові горизонти для практичної психології. Такі інноваційні підходи дозволяють проводити діагностику та корекцію психічних розладів з більшою точністю, а також розширюють можливості для психопрофілактики.

При відповіді на друге питання варто урахувати, що практичний психолог у своїй діяльності використовує різноманітні форми роботи, що дозволяють ефективно взаємодіяти з клієнтами, розуміти їх потреби та надавати кваліфіковану допомогу. Основними формами роботи психолога є індивідуальні консультації, групові заняття, тренінги, семінари, діагностичні сесії, а також навчальні програми. Індивідуальна консультація забезпечує можливість поглибленого розуміння проблем та потреб конкретної особистості,

визначення стратегій розв'язання проблем і розробки персонального плану дій. Групові заняття дозволяють учасникам обмінюватися досвідом, отримувати соціальну підтримку та разом працювати над вирішенням спільних завдань. Тренінги і семінари спрямовані на розвиток конкретних навичок або компетенцій, таких як асертивність, навички спілкування, стрес-менеджмент тощо. Діагностичні сесії забезпечують вивчення психологічного профілю особистості, її особливостей та потреб. Навчальні програми, розроблені психологами, спрямовані на підвищення психологічної обізнаності та грамотності населення.

Підготовка до третього питання потребує аналізу методів психодіагностики становлять важливий інструментарій психолога для вивчення особливостей психіки, визначення потреб та розуміння проблем клієнта. Ці методи базуються на систематичному зборі, аналізі та інтерпретації інформації про психічний стан і діяльність людини. Основні методи психодіагностики можна розділити на тести, спостереження, анамнестичні бесіди та проєктивні методики.

Тестові методики базуються на стандартизованих завданнях та процедурах, що дозволяють отримувати кількісні дані про різні аспекти психіки. Це можуть бути інтелектуальні тести, опитування особистості, шкали симптомів тощо. Застосування тестів дозволяє порівняти результати конкретного індивіда з нормативними даними або з груповими показниками.

Спостереження, як метод, передбачає систематичне вивчення поведінки індивіда в певних умовах, що може бути структурованим чи неструктурованим. Спостереження може відбуватися в природному оточенні або в спеціально створених умовах.

Семінарське заняття 2: Основні форми та методи роботи практичного психолога.

Навчальна мета заняття: визначити основні форми та методи практичної психології аби сприяти формуванню належної професійної самосвідомості.

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

1. Психокорекційні техніки та їх застосування.
2. Консультування як ключовий метод роботи практичного психолога.
3. Робота психолога в кризових ситуаціях.
4. Професійна етика практичного психолога.

Методичні вказівки

Відповідаючи на перше питання, необхідно наголосити що психокорекційні техніки представляють собою засоби, спрямовані на корекцію психологічних проблем, дисгармоній і конфліктів, з якими стикаються особистості в різних сферах життєдіяльності. Вони ґрунтуються на взаємодії психолога та клієнта і включають у себе ряд методів та підходів, що дозволяють виробляти нові поведінкові реакції, коригувати емоційний стан та реформувати систему переконань індивіда.

Також при відповіді на перше питання варто урахувати, що основними психокорекційними техніками є релаксаційні методи, когнітивно-поведінкова терапія, арт-терапія, гештальт-терапія та різноманітні тренінги навичок. Релаксаційні методи, такі як прогресивна м'язова релаксація або медитація, мають на меті навчити індивіда контролювати свій внутрішній стан, зменшуючи рівень стресу та тривоги. Когнітивно-поведінкова терапія зосереджена на виявленні та корекції деструктивних переконань і стереотипів поведінки, що призводять до психологічних проблем. Арт-терапія використовує творчий процес як засіб самовираження, самопізнання та корекції емоційних і соціальних проблем. Гештальт-терапія спрямована на збільшення особистісної свідомості та відновлення контакту з власними потребами та почуттями. Тренінги навичок допомагають індивідам розвивати конкретні соціальні, комунікативні або емоційні навички, що поліпшують якість їх життя.

При відповіді на друге питання варто наголосити, що практичний психолог у своїй діяльності використовує різноманітні форми роботи, що дозволяють ефективно взаємодіяти з клієнтами, розуміти їх потреби та

надавати кваліфіковану допомогу. Основними формами роботи психолога є індивідуальні консультації, групові заняття, тренінги, семінари, діагностичні сесії, а також навчальні програми. Індивідуальна консультація забезпечує можливість поглибленого розуміння проблем та потреб конкретної особистості, визначення стратегій розв'язання проблем і розробки персонального плану дій. Групові заняття дозволяють учасникам обмінюватися досвідом, отримувати соціальну підтримку та разом працювати над вирішенням спільних завдань. Тренінги і семінари спрямовані на розвиток конкретних навичок або компетенцій, таких як асертивність, навички спілкування, стрес-менеджмент тощо. Діагностичні сесії забезпечують вивчення психологічного профілю особистості, її особливостей та потреб. Навчальні програми, розроблені психологами, спрямовані на підвищення психологічної обізнаності та грамотності населення.

Підготовка до третього питання потребує визначення що Центральним елементом консультування є взаємодія між психологом та клієнтом. Ця взаємодія базується на довірі, емпатії, повазі та професійній дистанції. Важливість довіри не може бути переоцінена, оскільки без відкритості та готовності клієнта ділитися своїми проблемами будь-яке консультування буде неефективним.

Основна мета консультування полягає в тому, щоб допомогти клієнту розібратися у своїх відчуттях, переживаннях, думках та поведінці. Через глибоке розуміння своєї ситуації клієнт отримує можливість розглядати альтернативні способи дії, визначати свої цілі та ресурси для їх досягнення.

Під час консультування психолог використовує ряд методів та технік, таких як активне слухання, питально-відповідна гра, техніки перефразування, рефлексія почуттів та ін. Ці техніки спрямовані на забезпечення глибокого розуміння проблеми та виявлення потенційних шляхів її вирішення. При правильному підході консультування може бути потужним інструментом особистісного росту та розвитку, дозволяючи клієнтам знаходити відповіді на складні питання, реалізовувати свої потенціали та знаходити гармонію у своєму

житті.

При відповіді на четверте питання варто наголосити що професійна етика практичного психолога займає центральне місце в його діяльності та служить основою взаємодії з клієнтами, колегами та суспільством в цілому. Вона представляє собою систему норм, цінностей та принципів, що керують поведінкою психолога, забезпечуючи високий стандарт професійної практики та захист прав та інтересів клієнтів.

Однією з ключових цінностей професійної етики є конфіденційність. Психолог завжди зобов'язаний зберігати інформацію, отриману від клієнта, у секреті, якщо інше не передбачено законом або згодою клієнта. Це створює атмосферу довіри та взаємоповаги, яка є необхідною для ефективної психотерапевтичної роботи.

Іншим важливим принципом є професійна компетентність. Психолог повинен постійно вдосконалювати свої знання та навички, слідкувати за нововведеннями в галузі психології, а також усвідомлювати межі своєї професійної діяльності, уникати ситуацій, коли він може діяти поза рамками своєї компетентності.

Література:

Основна: 1,2,3,4,5,8

Допоміжна: 1,2,3,4,5

Тема № 3: Система психологічної служби в різних сферах діяльності практичного психолога

Семінарське заняття №1: Система психологічної служби в різних сферах діяльності практичного психолога

Навчальна мета заняття: визначити рівень засвоєння матеріалу з даної теми, сформувати вміння використовувати провідні технології в професійній діяльності психолога

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

1. Введення до системи психологічної служби.
2. Психологічна служба в освіті.
3. Психологічна служба в охороні здоров'я.

Методичні вказівки

Відповідь на перше питання розкриває основне завданням психологічної служби є надання кваліфікованої психологічної допомоги особам, які стикаються з психологічними труднощами. Це може бути робота з дітьми, які мають навчальні чи поведінкові проблеми, підтримка людей, які переживають стрес або травми, допомога особам, які стикаються з професійними або особистими кризами.

Психологічна служба функціонує в різних сферах: в освіті, медицині, бізнесі, військовій сфері, соціальній роботі тощо. У кожній з цих сфер вона має свої особливості та специфіку роботи.

Відповідь на друге питання починається з визначення що в основі роботи психологічної служби в освіті лежить діагностика психологічних особливостей дітей та молоді, включаючи їхні інтелектуальні, емоційні, соціальні та поведінкові характеристики. Це допомагає вчителям та батькам краще розуміти потреби дитини, а також розробляти індивідуальні підходи до навчання.

Окрім цього, психологічна служба активно працює з педагогічним колективом, надаючи консультації щодо методів роботи з дітьми, особливостей дитячої психіки, а також способів подолання професійного вигорання.

Психологи також залучені до профілактичної роботи з учнями, спрямованої на попередження девіантної поведінки, формування навичок здорового способу життя, а також розвиток емоційного інтелекту. Вони також проводять групові та індивідуальні консультації з питань кар'єрного вибору, соціальної адаптації та особистісного росту.

У відповіді на третє питання здобувачі виокремлюють що Психологічна служба в охороні здоров'я є віддільною і важливою частиною медичної системи, яка забезпечує комплексний підхід до здоров'я людини. Ця служба зосереджена на підтримці психічного благополуччя пацієнтів, а також на взаємодії між фізичним та психічним здоров'ям особи.

Основна: 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11,12

Допоміжна: 1, 9, 25, 26

Семінарське заняття №2: Система психологічної служби в різних сферах діяльності практичного психолога

Навчальна мета заняття: визначити рівень засвоєння матеріалу з даної теми, сформувати вміння використовувати провідні технології в професійній діяльності психолога

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

1. Психологічна служба в соціальній сфері.
2. Психологічна служба у бізнесі.
3. Виклики та перспективи розвитку психологічної служби

Методичні вказівки

У відповіді на перше питання здобувачі визначають що Основною метою психологічної служби в соціальній сфері є виявлення та адресація психологічних проблем і потреб осіб, які потребують соціальної підтримки. Це включає в себе роботу з емоційними та психічними розладами, допомогу в адаптації до нових соціальних умов, розвиток комунікативних та соціальних навичок. Психологи в соціальній сфері часто працюють в команді з соціальними робітниками, юристами, медичними працівниками та іншими фахівцями. Вони забезпечують психотерапевтичні сесії, проводять діагностику, розробляють індивідуальні та групові програми підтримки.

Особливу увагу психологічна служба приділяє роботі з дітьми та молоддю, які опинилися в умовах соціального ризику. Для них важливо не лише надання психологічної допомоги, але й розробка навичок, які допоможуть їм уникнути подальшого соціального виключення і інтегруватися в суспільство.

Також важливим напрямом роботи є підтримка осіб похилого віку, які можуть відчувати самотність, ізолюваність або проблеми психічного здоров'я пов'язані зі старінням. Для них психологи розробляють програми соціальної інтеграції, допомагають адаптуватися до нового етапу життя та знаходити новий сенс.

У відповіді на друге питання здобувачі відповідають що У сучасному бізнес-середовищі, де швидкість, гнучкість та здатність адаптуватися до змін є ключовими, психічне здоров'я та благополуччя працівників стають важливими

факторами успіху. Організації, які враховують психологічний комфорт своїх працівників, отримують конкурентні переваги у вигляді зниження рівня відсутності на роботі, підвищення лояльності співробітників та збільшення їхньої зацікавленості в досягненні корпоративних цілей. Психологічна служба у бізнесі може включати в себе ряд напрямів. Перший з них - це корпоративне консультування, яке зосереджено на розвитку командної взаємодії, лідерських якостей керівників та розробці стратегій подолання внутрішніх конфліктів. Другий напрямок - це тренінги та семінари для співробітників з питань стрес-менеджменту, саморегуляції, ефективної комунікації та інших навичок, які можуть підвищити їхню продуктивність та забезпечити гармонію в колективі.

У відповіді на третє питання здобувачі визначають що у сучасному бізнес-середовищі, де швидкість, гнучкість та здатність адаптуватися до змін є ключовими, психічне здоров'я та благополуччя працівників стають важливими факторами успіху. Організації, які враховують психологічний комфорт своїх працівників, отримують конкурентні переваги у вигляді зниження рівня відсутності на роботі, підвищення лояльності співробітників та збільшення їхньої зацікавленості в досягненні корпоративних цілей. Ще одним викликом є стигма, пов'язана з психічним здоров'ям. Багато людей уникнути звертання за допомогою через страх перед засудженням. Тому освітні програми і кампанії з підвищення обізнаності населення у питаннях психічного здоров'я стають актуальними і потребують посилення. Технологічний прогрес відкриває нові перспективи для психологічної служби. Електронні ресурси, онлайн-консультації, віртуальна реальність можуть стати додатковими інструментами у роботі психолога. Втім, вони також приносять виклики з питань етики, конфіденційності та ефективності. Щодо перспектив розвитку, інтеграція психологічної служби в різні сфери суспільного життя продовжить зростати. Наприклад, в освіті, де психологи можуть допомагати у формуванні психологічного благополуччя студентів, підготовці педагогічних кадрів, роботі з особливими категоріями дітей.

Теми рефератів:

1. Профорієнтаційна робота практичного психолога.
2. Наукова робота в навчанні майбутніх психологів.
3. Психолог як експерт

Література:

Основна: 1,2,3,4,5,6,8,9

Допоміжна 1,2,3,4,6.

Практичне заняття1: Система психологічної служби в різних сферах діяльності практичного психолога

Навчальна мета заняття: визначити поняття психологічної служби, розглянути взаємодію психологічної служби в різних сферах діяльності

Кількість годин – 2 години

Місце проведення – навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Організація взаємодії слідчого під час розслідування справ сексуального насильства відносно дитини

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять.

Основна: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Допоміжна: 1, 9, 11

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття

1. Визначення поняття злочину сексуального характеру відносно дитини

Групова дискусія

Перший етап: ведучий об'єднує учасників у 2 групи, просить кожен групу дати визначення поняттю «сексуальне насильство стосовно дитини» та зафіксувати визначення на аркуші альбому для фліпчарту. На виконання даної вправи ведучий надає 5 хвилин. Надалі, кожна група презентує результати своєї роботи.

Запитання для обговорення:

- Чи відповідає національне законодавство міжнародним стандартам щодо визначення поняття «сексуальне насильство стосовно дитини»?

- Чи правильно є криміналізація сексуального насильства, що міститься у новій редакції ст. 153 КК України?

- Як ви розумієте поняття «добровільна згода потерпілої особи»? чи можуть виникати труднощі на практиці щодо кваліфікації добровільної згоди потерпілої особи?

- Чи вважається сексуальним насильством стосовно дитини, отримання послуг сексуального характеру від дитини (особи віком від 18

років), яка займається проституцією. Чи буде дитина у таку разі розглядатись потерпілою особою?

Практичне заняття 2: Система психологічної служби в різних сферах діяльності практичного психолога

Навчальна мета заняття: визначити поняття психологічної служби, розглянути взаємодію психологічної служби в різних сферах діяльності

Кількість годин – 2 години

Місце проведення – навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Особливості розслідування справ сексуального насильства відносно дитини

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять.

Основна: 1,2,3,4,5,6,8,9

Допоміжна 1,2,3,4,6

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

II. Порядок проведення основної частини заняття

1. Визначення поняття злочину сексуального характеру відносно дитини

Другий етап: учасники у вже об'єднаних групах мають проаналізувати статті, що містяться у КК України, які охоплюють собою злочини сексуального характеру відносно дитини та виписати їх на аркушах альбому для фліпчарту. На виконання даної вправи тренер надає 5 хвилин. Надалі відбувається групова дискусія.

Запитання для обговорення:

- *Чи охоплені всі види злочинів сексуального характеру стосовно дитини у КК України?*

- *Чи виникають у вас на практиці труднощі із кваліфікацією злочинів сексуального характеру відносно дитини?*

Література

Основна: 1,2,3,4,5,6,8,9

Допоміжна 1,2,3,4,6

Тема № 4: Професіограма практичного психолога.

Семінарське заняття №1: Професіограма практичного психолога.

Навчальна мета заняття: визначити рівень засвоєння матеріалу з даної теми, рівень сформованості уявлень про психологічний механізм дослідити психічні закономірності, які проявляються в процесі формування професійної установки особистості.

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

1. Визначення професіограми.
2. Загальні вимоги до практичного психолога.
3. Основні компетентності практичного психолога

Методичні вказівки

Відповідь на перше питання має починатись з визначення що професіограма – це документ, що містить систематизований набір вимог до особи, яка здійснює певний вид професійної діяльності. Вона описує не тільки кваліфікаційні характеристики, але й особистісні якості, знання, уміння та навички, які необхідні для ефективного виконання обов'язків на певній посаді. Професіограма допомагає роботодавцям визначити, яких саме співробітників вони шукають, а також служить орієнтиром для осіб, які прагнуть вдосконалити свої професійні навички або отримати нову кваліфікацію. Вона є ключовим інструментом в процесах підбору та атестації персоналу, організації навчальних програм і плануванні кар'єри.

Відповідь на друге питання потребує аналізу Щодо професіограми психолога, вона може включати:

- Теоретичні знання: Основи психології, методологія, психодіагностика, психотерапія.
- Практичні навички: Психодіагностика, консультування, психокорекція, групова робота.
- Особистісні якості: Емпатія, терпимість, комунікабельність, саморефлексія.
- Етичні норми: Конфіденційність, професійна відповідальність, відсутність конфлікту інтересів.

- Саморозвиток та підвищення кваліфікації: Регулярне відвідування тренінгів, семінарів, конференцій.

Ця професіограма відображає основні характеристики практичного психолога, але може варіюватися в залежності від специфіки роботи в різних областях психології.

У відповіді на третє питання Діагностичні навички дозволяють психологу правильно визначати проблеми клієнта. Це включає здатність застосовувати різноманітні психодіагностичні методики, інтерпретувати їх результати та адаптувати підходи до індивідуальних особливостей людини. Навички консультування та психотерапії допомагають психологу працювати з клієнтами, надавати їм психологічну підтримку, допомагати у вирішенні проблем та досягти гармонії в їхньому внутрішньому світі. Інтерперсональні навички важливі для встановлення довірливих відносин з клієнтами. Емпатія, активне слухання, вміння вести діалог без оцінок та упереджень є ключовими в цьому контексті. Етичні компетентності гарантують, що психолог діятиме в інтересах клієнта, дотримуючись професійних стандартів та кодексу етики. Це включає конфіденційність, відсутність конфлікту інтересів та повагу до прав і гідності клієнта. Рефлексивні навички допомагають психологу аналізувати власну діяльність, вивчати власні емоції, переживання, реакції та їх вплив на процес роботи з клієнтом. Нарешті, психолог повинен постійно вдосконалювати свої професійні навички, вивчати нові методики та підходи, слідкувати за науковими дослідженнями у галузі психології. Це забезпечує його актуальність та ефективність у професійній діяльності.

Всі ці компетентності допомагають практичному психологу виконувати свою роботу на найвищому рівні, надавати кваліфіковану допомогу своїм клієнтам та підтримувати високий стандарт професійної діяльності

Тема № 4: Професіограма практичного психолога.

Семінарське заняття №2: Професіограма практичного психолога.

Навчальна мета заняття: визначити рівень засвоєння матеріалу з даної теми, рівень сформованості уявлень про психологічний механізм дослідити психічні закономірності, які проявляються в процесі формування професійної

установки особистості.

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

1. Етичні норми професії.
2. Сучасні виклики та особливості професії.

Методичні вказівки

Відповідь на перше питання має починатись з Етичні норми професії визначають правила та стандарти поведінки для фахівців у різних галузях. Вони служать орієнтирами, які забезпечують довіру, якість роботи та захист інтересів осіб, які користуються послугами професіоналів. Основоположним принципом більшості етичних кодексів є "не завдавати шкоди". Фахівець завжди повинен враховувати благо клієнта або пацієнта, уникати можливих шкідливих наслідків своєї діяльності. Конфіденційність є ще однією ключовою етичною нормою. Фахівці зобов'язані зберігати в таємниці особисту та чутливу інформацію своїх клієнтів, яка їм була довірена або стала відома під час професійної діяльності. Незалежність та об'єктивність передбачають, що професіонали повинні уникати ситуацій, які можуть впливати на їх незалежний судження або викликати конфлікт інтересів.

Відповідь на друге питання містить Екологічні проблеми ставлять перед професіоналами завдання працювати в напрямку сталого розвитку, використовувати ресурсозберігаючі технології та розробляти екологічно безпечні продукти та послуги. Глобалізація веде до того, що професіонали мають працювати в міжкультурному середовищі, вивчати мови, особливості культур та етикет інших народів.

Тема рефератів:

Професійно-етичні кодекси психологів різних країн.

Література:

Основна 7,8,9,10

Допоміжна 2,3,6

Тема № 5: Робоче місце психолога-практика

Семінарське заняття №1: Робоче місце психолога-практика

Навчальна мета заняття: визначити рівень засвоєння матеріалу з даної теми, рівень сформованості уявлень про психологічний кабінет у різних структурах.

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

- 1.Значення професійного середовища для психолога.
- 2.Фізичне середовище робочого місця.
- 3.Емоційний комфорт в робочому середовищі.

Методичні вказівки

Відповідь на перше питання потребує визначення що професійне середовище психолога впливає не тільки на його власний досвід роботи, але і на ефективність взаємодії з клієнтами. Психотерапевтична або консультативна сесія вимагає створення середовища, де клієнт може відчувати себе захищеним, де він може відкритися, висловити свої переживання та емоції. Тому затишок, дискретність, а також відсутність зайвих відволікаючих факторів є важливими компонентами робочого простору психолога.

Відповідь на друге питання потребує визначення що фізичне середовище робочого місця є критичним фактором, який впливає на продуктивність, комфорт та загальний настрій працівника. Воно створює рамки, в яких відбувається щоденна діяльність, і може сприяти або перешкоджати ефективності роботи. Основні елементи фізичного середовища включають освітлення, акустичні умови, меблі, ергономіку, температуру та якість повітря. Кожен з цих елементів має свою важливість.

При відповіді на третє питання зазначають що емоційний комфорт в робочому середовищі є таким же важливим, як і фізичні умови праці. Він впливає на загальне благополуччя працівників, їхню мотивацію, здатність співпрацювати та загальну продуктивність. Якщо люди відчують себе комфортно на емоційному рівні, вони краще справляються з завданнями, легше адаптуються до змін та ефективніше спілкуються з колегами.

Основою емоційного комфорту є взаємоповага та довіра між колегами та керівництвом. Коли працівник відчуває підтримку та визнання своїх досягнень, він стає більш відкритим до нових ідей та готовим долати виклики. Навпаки, в ситуаціях, де існує конфлікт або нерозуміння, емоційний дискомфорт може призвести до стресу, вигорання та низької продуктивності.

Семінарське заняття №2: Робоче місце психолога-практика

Навчальна мета заняття: визначити рівень засвоєння матеріалу з даної теми, рівень сформованості уявлень про психологічний кабінет у різних структурах.

Кількість годин – 2 години

Навчальні питання:

1. Організація робочого простору.
2. Технічне обладнання та інструменти.
3. Постійне професійне зростання.

Методичні вказівки

Відповідь на перше питання містить доповідь про систематизацію документів, інструментів та інших матеріалів допоможе уникнути безладу та хаосу. Використання шухляд, полиць, контейнерів та інших засобів зберігання може допомогти утримувати робочий простір в порядку. Технології також мають своє місце в організації робочого простору. Вибір правильного комп'ютерного обладнання, програмного забезпечення та інших технологічних інструментів може значно поліпшити ефективність роботи. Останнім, але не менш важливим, є особистий простір. Маленькі декоративні елементи, такі як рослини, картини або сувеніри, можуть додати особистого дотику та зробити робоче місце більш комфортним та привітним. В усьому, організація робочого простору має на меті створення оптимальних умов для праці, що сприяють концентрації, креативності та загальному благополуччю працівника.

Відповідь на друге питання потребує визначення що для специфічних галузей і професій можуть бути потрібні особливі технічні інструменти. Наприклад, графічні дизайнери можуть використовувати графічні планшети, інженери та архітектори - спеціалізоване ПЗ для проектування, а відеографи -

обладнання для зйомки та монтажу відео.

Відповідь на третє питання зазначає що постійне професійне зростання є ключовою складовою успішної кар'єри і забезпечує невичерпний потенціал для розвитку і досконалості. У світі, який швидко змінюється через технологічні нововведення, глобалізацію та інші чинники, здатність до навчання та адаптації стає життєво важливою. Професійне зростання не обмежується лише отриманням нових знань у своїй галузі. Це також включає в себе розвиток м'яких навичок, таких як комунікація, лідерство, управління часом і вирішення конфліктів. Ці навички часто мають вирішальне значення для продвиження по службі та побудови взаємовідносин з колегами і клієнтами. Однією з основних переваг постійного професійного зростання є здатність адаптуватися до нових обставин. У сучасному світі нові методи, технології та підходи постійно з'являються, і ті, хто може швидко їх освоїти, стають більш конкурентоспроможними на ринку праці. Семінари, тренінги, конференції та вебінари - це лише декілька способів, якими професіонали можуть поповнювати свої знання та навички. Крім того, формальна освіта, така як післядипломне навчання або сертифікаційні програми, може служити основою для глибокого розуміння конкретних аспектів професії.

Тема рефератів:

1. Профорієнтаційна робота практичного психолога.
2. Професійно-етичні кодекси психологів різних країн.
3. Наукова робота в навчанні майбутніх психологів.

Література:

Основна: 8,9

Допоміжна 2,3,4,6

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Буткевич Т.В., Савицька Т.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності: 2-ге вид. Навч. посібник Київ. Центр учбової літератури, 2010. 256 с
2. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: навч. посіб. Київ Четверта хвиля, 2014. 256 с.
3. Гуманістична психологія: Антологія: навч. посіб. для студ. ВНЗ: у 3 т./[за ред. Р. Трача, Г. Балла]. Т. 2: Психологія і духовність (Світоглядні аспекти гуманістично зорієнтованих напрямів у сучасній західній психології). 2015. 279с.
4. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання. Київ Вища шк. 2014. 679 с.
5. Балл Г. О. Категорія “культура особистості” в аналізі гуманізації загальної та професійної освіти: Зб. наук. праць/[за ред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало]. //Педагогіка і психологія професійної освіт: результати досліджень і перспективи. Київ. 2013. С. 51–61
6. Москальова А. С. Психологічна культура як необхідний чинник здорового способу життя студентської молоді. Вісн. Чернігів. держ. пед. ун-ту (Серія: Психологічні науки). Чернігів, 2015. Вип. 31, Т. II. С. 154–159.
7. Москальова А. С. Розвиток психологічної культури персоналу організацій. Актуальні проблеми психології Т. 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія: зб. наук. праць Ін-ту психол. ім. Г. С. Костюка АПН України/[за ред. С. Д. Максименка, М. Л. Карамушки]. Київ. Міленіум, 2015. Ч. 15. С. 84–87.
8. Пророк Н. В. Практичний психолог: професійно-важливі якості. Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. праць ін-ту ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. Київ, 2014. Т. III. Ч. 8. С. 190–194
9. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни/[В. А. Козаков, М. В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.]; за заг. ред. В. А. Козакова. Київ. Вид-во КНЕУ, 2003. 829 с.
10. Рибалко В. В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно-центрованої систематизації категоріально-понятійного апарату)/В. В. Рибалко. Київ. НІКА-ЦЕНТР, 2003. 204 с.

Допоміжна

1. Біла О.Г. Соціально-психологічні детермінанти особистісного становлення психолога-практика / О.Г. Біла // Проблеми загальної та педагогічної психології: Зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г.С.Костюка

АПН України / За ред. С.Д.Максименка. – К. : ГНОЗІС, 2003. – Т.V. – Ч.6. – С.18-22

2. Бочелюк В. Й. Психологія: вступ до спеціальності: Навч. посібник / В. Й. Бочелюк, В. В. Зарицка. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.

3. Верко С.С. Психолог в організації: „за” і „проти” Актуальні проблеми психології: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. Т.4. К. : Інститут психології ім. Г.С.Костюка, 2002. – С.207-211.

4. Матвеева М.П. Організація роботи шкільного психолога: Методичні рекомендації Кам'янець-Подільський: Інформаційновидавничий відділ Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету, 2001. – 36 с.

5. Москальова А. С. Психологічна культура — як необхідний фактор формування особистості. Проблеми сучасної пед. освіти. Серія: “Педагогіка і психологія” [зб. статей]. Київ Пед. преса, 2002. Вип. 4. С. 152–157 с.

6. Панок В.Г. Основні напрями професійного становлення особистості практичного психолога у вищій школі Практична психологія та соціальна робота. 2003. №4. С.14-17.

7. Про затвердження Положення про експертизу психологічної і соціологічної інструментарію, що застосовується в навчальних закладах (Наказ МОН України від 20.04.2001 р. № 330). 26. Про основні завдання психологічної служби системи освіти України у 2003–2004 навчальному році (Лист МОН України від 11.08.2003 р. № 1/9-380).

8. Про планування діяльності практикуючих психологів та соціальних працівників (педагогів) /Інструктивний лист Мін-ва освіти України. 2004. № 9/1. 29 груд. 325 с.

9. Савчин М.В., Гавриш З.С. Вступ до спеціальності: Психолог, практичний психолог: Навчальний посібник Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. 400 с. 45.

10. Сидоренко І.С. Актуальні напрямки роботи психолога в організаціях малого бізнесу Актуальні проблеми психології. Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. Т.4. К. : Інститут психології ім. Г.С. Костюка, 2002. С.211-213.

11. Скоков С.І. Психологічна служба в установах кримінально-виконавчої системи України Практична психологія та соціальна робота. 2002. №6. С.54-58.